

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีการดำเนินการวิจัยและสรุปผลวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 27 คน โรงเรียนบ้านหนองไคร้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มโดยใช้ ระยะเวลาในการดำเนินการ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาพัฒนาหลักสูตรทั้ง ในประเทศไทยและต่างประเทศ จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคม อาเซียน โดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การจัดสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การศึกษา ผลการทดลองใช้หลักสูตร 4) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 5) การสรุปผลการใช้และการปรับปรุง หลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยร่วมกับภาคีเครือข่ายได้ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน ความหมายและความสำคัญการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ความเป็นมาของคู่มือหลักสูตรอาเซียน มาตรฐานและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน การจัดการเรียนการสอนสู่ ประชาคมอาเซียน แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลผู้เรียนด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ จากนั้นได้จัดกิจกรรม

สนทนากลุ่มร่วมกับภาคีเครือข่าย เกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์และจากการศึกษาสภาพจริงของโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของครูและนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น สำหรับเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การจัดสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยร่วมกับผู้แทนภาคีเครือข่ายครูผู้สอนจังหวัดเชียงใหม่ได้ดำเนินการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย องค์ประกอบของหลักสูตร 7 ประการ คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร 2) คำอธิบายรายวิชา 3) ผลการเรียนรู้ 4) โครงสร้างหลักสูตร 5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากนั้นได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการสอนอาเซียนจำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร นำผลการตรวจสอบที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างหลักสูตร ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสม นำหลักสูตรที่ได้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนนี้เมื่อผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายร่วมกันไปให้ความรู้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ก่อนให้ครูนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ในโรงเรียนบ้านแม่สา อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพโดยผลที่ได้จากการหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 0.81 ผลการวัดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าเท่ากับ 0.75 ผลการตอบแบบสอบถามการรู้คุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน มีค่าเท่ากับ 0.88 และปรับปรุงให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมและสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายร่วมกันไปให้ความรู้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ก่อนให้ครูนำหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความเหมาะสมและมีความสมบูรณ์แล้ว โดยนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 27 คนในโรงเรียนบ้านหนองไคร้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 (เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม 2559) และนิเทศ กำกับ ติดตาม ในระหว่างการสอน เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปผลการใช้และปรับปรุงหลักสูตร ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายร่วมกันสรุปผลการใช้หลักสูตร พิจารณาจากผลการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้

ก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการประเมินด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นของครูผู้สอน และผลการประเมินด้านเจตคติการรู้คุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียนหลังการใช้หลักสูตร รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และการสังเกตการสอนที่รวบรวมไว้ระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้ และการสะท้อนผลของครูผู้สอนและภาคีเครือข่ายมาเป็นข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุงหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้ กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพและความสมบูรณ์ก่อนนำไปเผยแพร่

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.1 ผลการพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน โดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ

1.1.1 ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน ด้านการเมือง ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม และด้านการจัดการเรียนรู้

1.1.2 คำอธิบายรายวิชา ประกอบด้วย พฤติกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ เกี่ยวกับเนื้อหาอาเซียน กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านเจตคติ ในรายวิชาเพิ่มเติม อาเซียนศึกษาสำหรับพหุวัฒนธรรม

1.1.3 ผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ 12 ข้อ

1.1.4 โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย เนื้อหา ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญและวิธีการจัดการเรียนรู้ เวลาเรียน คำนวณน้ำหนักคะแนน และภาระงาน/ชิ้นงาน

1.1.5 กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย วิธีการสอนแบบโครงงาน และวิธีสอนแบบกรณีศึกษา

1.1.6 สื่อและแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย สื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อการสอนประเภทเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

1.1.7 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ประกอบด้วย การใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เนื้อหาอาเซียน การใช้แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้แบบประเมินด้านเจตคติในการตระหนักรู้คุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน

1.2 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน โดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เมื่อนำหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนที่พัฒนาด้วยกระบวนการภาคีเครือข่ายไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองไคร้ อำเภอสันทราย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 จำนวน 27 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 (เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม 2559) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้ง 3 ด้านสรุปได้ดังนี้

1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนตามผลการเรียนรู้ เนื้อหาและสาระการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. ด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบ้านหนองไคร้ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่ในระดับมากที่สุด
3. ด้านเจตคติของผู้เรียนในการตระหนักรู้คุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน ภายหลังจากจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีเจตคติอยู่ในระดับมาก

2. อภิปรายผล

ตามวัตถุประสงค์ของวิจัยครั้งนี้ พบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น 2 ประการ คือ การพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย และประสิทธิภาพของหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนที่พัฒนาขึ้นโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย โดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.1 การพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย ซึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้การนำเอากระบวนการภาคีเครือข่ายโดยกลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือจัดระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้นๆ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้เครือข่ายนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันและพึ่งพากันมากขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2555, น.196; Starkey P.G, 1998, p.103; Michael A. P, 2014, p.3) นอกจากนี้ ในระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากร เพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการร่วมกันนั้นบรรลุถึงเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเป็นทั้ง

แนวคิด กระบวนการและวิธีการของการจัดการเครือข่าย เป็นกระบวนการสร้างข้อมูลที่ต่อเนื่อง เพราะถ้าไม่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่มาจากความร่วมมือแล้ว พัฒนาการของเครือข่ายจะเป็นไปอย่างช้าๆ และอาจถดถอยลง ดังนั้น การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องจึงเสมือนเป็นกลไกที่เป็นแรงผลักดันให้ความเป็นเครือข่ายดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ที่เห็นได้ชัดเจนในการทำวิจัยครั้งนี้ คือผลที่ได้จากกระบวนการทำงานของเครือข่ายทำให้เกิดผลในการปรับเปลี่ยนเรียนรู้ คือ ความเข้มแข็งของชุมชนในการปรับเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการตัวเองของชุมชน รวมถึงเป็นการสร้างโอกาส สร้างศักยภาพของเครือข่ายและขยายกลุ่มองค์กร ไปยังเครือข่ายอื่นๆ ดังที่ Karen L. M & Paul J. K (2013, p.7-11) กล่าวถึงการรวมตัวของภาคประชาชนจะเป็นพลังที่ช่วยเสริมสร้างให้เกิดการพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาสังคม โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การเรียนรู้ การสืบทอดภูมิปัญญาและการปรับตัวของชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนาประเทศ โดยการกำหนดความเป็นเครือข่ายผ่านกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและกระบวนการเชื่อมโยงบนความต้องการพื้นฐานของสังคมและเสริมสร้างระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ควรมีความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น กระบวนการพัฒนาในรูปแบบของเครือข่าย จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาองค์กร และการพัฒนาสังคม ความเป็นเครือข่ายอยู่ที่ความไว้วางใจ ความสามัคคี และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เครือข่ายจะประสบผลสำเร็จมิได้ ถ้าขาดการทำภารกิจ และการประสานผลประโยชน์ เพราะฉะนั้น เครือข่ายต่างๆ จึงควรมีการรักษาสัมพันธภาพ และการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของความเท่าเทียม ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ได้พัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนที่มีคุณลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ ด้านคุณภาพของหลักสูตร และด้านอัตลักษณ์และการตอบสนองของผู้เรียน รายละเอียดดังนี้

2.1.1 ด้านคุณภาพของหลักสูตร

หลักสูตรที่มีคุณภาพนั้นย่อมมีความเชื่อมโยงกับปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ใช่เฉพาะของตัวหลักสูตรเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ที่สำคัญมาร่วมด้วย จากการศึกษาครั้งนี้หลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนได้ถูกประเมินโดย หน่วยงานองค์กรอื่นๆ ที่เป็นภาคีเครือข่าย ซึ่งการดำเนินงานในครั้งนี้สามารถสร้างการยอมรับ และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของผู้เรียน อันนำไปสู่การยอมรับต่อสาธารณะได้ นอกจากนั้นผู้เรียนยังเห็นเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจน ตรงกับความต้องการของตนเอง ชุมชน และท้องถิ่น รวมถึงสร้างเส้นทางอาชีพและการมีงานทำ ทั้งนี้หลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพจนเป็นที่ยอมรับดังกล่าวนี้อาจมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบไปด้วย

1) ภาควิชาเกี่ยวข้องกันวางแผนอย่างชัดเจน มีการกำหนดโครงสร้างความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์สื่อการสอน การประเมินผล การเรียนการสอน บรรยากาศในการเรียน สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

2) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรมีความเห็นว่าเนื้อหาสาระการเรียนรู้อาเซียนควรต้องจัดลำดับเนื้อหาสาระให้มีความสัมพันธ์กัน ครบถ้วน และให้ถูกต้องชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2557, น. 7); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, น.209); เชษฐศิริสวัสดิ์ (2550, น.15); ทักษิณา เครือหงส์ (2550, น.15); นำพงศ์ สุขสบาย (2556, น.19) ที่กล่าวว่า การกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรจะต้องพิจารณา ระดับการศึกษาประเภทของการศึกษา และความถนัดส่วนบุคคลมาประกอบด้วย การศึกษาระดับที่สูงขึ้นไปย่อมจัดหลักสูตรที่เน้นสาขาวิชาและสาขาวิชาเฉพาะมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าเป็นหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานก็ควรจะต้องมีองค์ประกอบที่เรียกว่า หลักสูตรแกนกลางที่เน้นตัวร่วมหรือค่านิยมร่วม (Core Values) ระดับชาติ และจะต้องมีหลักสูตรที่สะท้อนปัญหา และวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นด้วย

3) หลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้จริงเหมาะสมกับบริบท ชุมชนและท้องถิ่น ระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้ได้มีการประเมินผลระหว่างเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการ และออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม

4) มีการติดตามและประเมินผล ซึ่งประกอบไปด้วยการประเมินด้านคุณภาพของผู้เรียน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ทักษะการทำงานของผู้เรียนร่วมกับผู้อื่นและเจตคติในการตระหนักรู้คุณค่าความเป็นไทยและอาเซียน

2.1.2 ด้านอัตลักษณ์และการตอบสนองของผู้เรียน

ในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้เกิดจากการวิเคราะห์ปัญหาและการประสานความความร่วมมือของภาควิชาเกี่ยวข้อง และได้กำหนดเป้าหมายความสำเร็จของผู้เรียนร่วมกัน โดยเน้นการตอบสนองต่อวัฒนธรรมประเพณีตลอดจนการประกอบอาชีพของคนในชุมชนซึ่งมีประชากรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในประเทศไทย หลักสูตรนี้มีเนื้อหาและกิจกรรมที่หลากหลาย เช่นเนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียน วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อและวิถีการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ รวมถึงทักษะอาชีพทำให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับ นัทรทิพย์ สุวรรณชิน และพนมพร จันทรปัญญา (2558, น.79) ได้เสนอการสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านการจัดหลักสูตรที่ควรเป็นแบบบูรณาการการจัดการเรียนการสอนและการมีส่วนร่วมขององค์กรที่มีความหลากหลาย ภาควิชาจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการสร้างความตระหนักรู้คุณค่าของ

ความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน สอดคล้องตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน (2557,น.25) ที่มีการกำหนดเป้าหมายที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม
โดยให้ความสำคัญตระหนัก และเห็นคุณค่าของการส่งเสริม และปลูกฝังให้เด็กมีคุณลักษณะความเป็น
ไทย ตระหนักรู้คุณค่าความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน โดยผู้วิจัยได้จัดทำหลักสูตรรองรับ
แนวคิดดังกล่าว

ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ผู้เรียนเป็นเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ หลายเชื้อชาติที่ติดตาม
ผู้ปกครองเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย ประกอบกับเด็กเหล่านี้กำลังจะจบการศึกษาภาค
บังคับส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสในการศึกษาต่อและจะต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานหลักสูตรนี้จึงทำให้ผู้เรียน
มีความรู้ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีเจตคติในการตระหนักรู้คุณค่าความเป็นไทยและ
อาเซียน

**2.2 ด้านประสิทธิภาพของหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนที่พัฒนาขึ้นโดยใช้กระบวนการ
ภาคีเครือข่าย** คือ การหาคุณภาพซึ่งต้องดูองค์ประกอบหลายอย่าง โดยในการศึกษาค้นคว้าได้ศึกษา
ประสิทธิภาพ 3 ด้าน รายละเอียดดังนี้

2.2.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาเซียนศึกษาสำหรับพหุวัฒนธรรมของ
นักเรียน พบว่า หลังการใช้หลักสูตรนี้ทำให้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เนื้อหา
อาเซียน สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรสู่
ประชาคมอาเซียน โดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
มีประสิทธิภาพ คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานและแบบกรณีศึกษา ทำให้นักเรียนเกิด
องค์ความรู้ในด้านเนื้อหาอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัยของนักวิจัยในประเทศและ
นักวิจัยต่างประเทศดังเช่น บัณฑิตา ลิขสิทธิ์ (2553, น. 33); Burroughs (1997, p. 4743) และ Mckenzie
(2000, p.227) พบว่าการเรียนการสอนวิชาอาเซียนไม่ใช่วิชาท่องจำอีกต่อไป กระบวนการเรียน
การสอนในปัจจุบันมีแนวทางหลากหลายมากยิ่งขึ้นในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งสื่อ
การเรียนการสอนก็มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้สอนง่ายต่อการนำไปใช้ แต่อย่างไรก็ตามใน
การเรียนการสอนวิชาอาเซียนที่ดีนั้นจะต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติ เช่น
การนำเสนอโครงงาน การแสดงบทบาทสมมติ การเขียนรายงาน

2.2.2 ด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ของนักเรียนที่เรียนในหลักสูตรสู่
ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการ
ใช้หลักสูตรนี้ทำให้นักเรียนมีผลการประเมินด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่ในระดับมาก
ที่สุด โดยการประเมินของครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับ ปราชญา กล้าผจญ (2550, น. 28); ณรงค์
ฤทธิเดช (2553, น.103); Jackson (1991, p.675-689); Parker (1990,p.16); Francis and Young

(1979, p. 8); Wood cock 1989 (p. 75 - 116); Mayo.E (1933,p. 71) ที่พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานคือ การสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม การได้รับการสนับสนุนจากสังคม และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จากแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานเป็นร่วมกันกับผู้อื่น สรุปได้ว่าการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นนอกจากจะช่วยให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จแล้ว ยังช่วยให้สมาชิกในทีมเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของทีม มีความจงรักภักดีต่อทีมงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ฟังพาดูอาศัย ซึ่งกันและกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหาและดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย อย่างเต็มที่ที่สามารถนำทีมไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

2.2.3 ด้านเจตคติในการตระหนักรู้คุณค่าความเป็นไทยและความเป็นอาเซียนของ

นักเรียน พบว่าหลังทดลองการใช้หลักสูตรนี้ นักเรียนมีเจตคติอยู่ในระดับมากในด้านเจตคติในการตระหนักรู้คุณค่าความเป็นไทยและความเป็นอาเซียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนนี้มีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมการพัฒนาเจตคติของผู้เรียนให้ตระหนักรู้คุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียนได้ เนื่องจากการเรียนรู้วิชาอาเซียนศึกษา จะช่วยให้ นักเรียนตระหนักเกิดสำนึกในความรักชาติ และภาคภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักการศึกษาหลายๆ ท่านดังนี้ กิตติคุณ รุ่งเรือง (2560,น.113-114); นภาพงษ์ สุขสบาย (2556,น.162) กล่าวถึงในการพัฒนาหลักสูตรว่าผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักความเป็นไทยของนักเรียนที่เรียนในหลักสูตรนานาชาติ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังทดลองการใช้หลักสูตร นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักความเป็นไทยสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ไทยในหลักสูตรนานาชาติ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพ คือ สามารถส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักความเป็นไทยได้ เนื่องจากการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ไทยจะช่วยให้ นักเรียนตระหนักเกิดสำนึกในความรักชาติ และภาคภูมิใจในความเป็นไทย และ การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีในประชาคมอาเซียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสอดคล้องกับ Karen L. M & Paul J. K (2013, p.7-11) ได้กล่าวถึง โครงสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายครอบครัว โดยเปิดโอกาสให้ครอบครัว มีส่วนร่วมในการกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความร่วมมือและคอยเป็นที่ปรึกษา ทั้งนี้รวมถึงงานวิจัยหลายๆ เรื่องที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ที่สอดคล้องกับ จินฉนวน วัชร ปะโคทัง (2549); ศิริพร ดันดิยมาศ (2550); เพ็ชรี รูปะวิเชตร (2555); สุระพี อาคมคง (2550); อ่องจิต เมธยะประภาส (2550); ณรงค์ ฤทธิเดช (2553); มัลลวีร์ รอสโพล (2554); ปารณทัตต์ แสนวิเศษ (2555); เบญญาภา ต่อมคำ (2555); ผ่องพรรณ

มุลิกานนท์ (2557) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายกิจกรรมที่ทำร่วมกัน การใช้เทคโนโลยี ทักษะ ด้านภาวะผู้นำ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมการติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กร (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม และบรรยากาศการมีส่วนร่วม เป็นองค์ประกอบ มีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เช่นกัน นอกจากนี้ นักการศึกษาเหล่านี้ได้ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและการพัฒนาชุมชน (Robinson,1992; Marie, 1998; Steven. A,2014; Martin .M, 2014; Dawid de Villiers,2014) ผลการวิจัยพบว่าการจัดการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ประชาชนท้องถิ่นหรือประชาชนชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อที่จะแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์จริงเป็นปัจจุบัน การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนรอบข้าง ช่วยเพิ่มคุณภาพ และความสัมพันธภาพทางการศึกษา สามารถทำให้จุดประสงค์ทางการศึกษาของชาติ ประสบผลสำเร็จได้ รวมถึง ธรรมชาติที่แตกต่างของภาคีเครือข่ายทำให้การเข้าถึงข้อมูลต่างๆอย่างเป็นระบบ มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการด้านวิชาการและการเรียนการสอนในโรงเรียน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปใช้ สำหรับสถานศึกษา ครูผู้สอนในรายวิชาอาเซียนศึกษาหรือผู้ที่สนใจ มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

3.1.1 การนำหลักสูตรนี้ไปใช้ควรพิจารณาความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา และความต้องการของผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่น

3.1.2 การนำหลักสูตรนี้ไปใช้ สถานศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อมครูผู้สอน ให้มีความเข้าใจในด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ เนื้อหาสาระ การเรียนรู้อาเซียนศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล รวมทั้งรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนของหลักสูตรนี้ให้ชัดเจนก่อนนำหลักสูตรไปใช้

3.1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการจัดเรียงลำดับตามเนื้อหาสาระ ในแต่ละยุคสมัยตามลำดับ ครูผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับของแผนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้

3.1.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรมุ่งเน้นวิธีสอนที่เป็นวิธีการนำวิธีการสอนแบบโครงงาน และการสอนแบบกรณีศึกษา ในการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นได้ปฏิบัติจริงพร้อมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียนซึ่งสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยไม่เน้นการท่องจำครูผู้สอนจะต้องศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรให้เข้าใจชัดเจน

3.1.5 กระบวนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้ ผู้สอนควรนำเสนอเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ทันสมัย และเพิ่มเติมรายละเอียดให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของวิชาอาเซียนศึกษา และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการตระหนักคุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน

3.1.6 สถานศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน ควรเพิ่มชั่วโมงเรียนวิชาอาเซียนศึกษา เพื่อเพิ่มโอกาส และประสบการณ์ในการได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์และความสามารถทางด้านทักษะ

3.1.7 ครูผู้สอนควรมีการสอดแทรกเรื่องราวและสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาสาระที่เป็นปัจจุบัน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป ดังนี้

3.2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ

3.2.2 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับชุมชน ที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียน และองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอันดีงาม

3.2.3 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเป็นการปลูกฝังผู้เรียนในการตระหนักคุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน